

БУГУНГИ КУН ТАРБИЯСИ

Иброхимов Акмалдин Абдумалик ўғли

Фарғона вилояти Бағдод тумани 35-ИДУМ ёшлар етакчиси,

ibroximovakmaldin@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6024239>

МАҚОЛА ТАРИХИ

Qabul qilindi: 15-dekabr 2021

Ma'qullandi: 15-yanvar 2022

Chop etildi: 5-fevral 2022

KALIT SO'ZLAR

Тарбия, фарзанд, оила, телевидения, интернет, мобил телефон.

ANNOTATSIYA

Мақолада ҳозирги кунда телевидения, интернет ва мобил телефонлар фарзандларимиз тарбиясига салбий таъсир этаяпти деймизу, лекин фарзандларимизнинг улардан фойдаланиши учун бир кунлик вақтини белгилаб бермаймиз. Тарбия жуда мураккаб ва нозик масала, айниқса бугунги кунда. Тарбиядаги олтин меёрни топа билиш - унда жазо ва рағбатни ўрнини тўғри белгилаш фарзанд тарбиясида жуда муҳимдир.

Тарбия биз учун ё ҳаёт ё мамот, ё нажот ё ҳалокат, ё саодат ё фалокат масаласидир.

Абдулла Авлоний

Дунёда ўзбек миллати каби маънан етук, гўзал миллий қадриятлар, удумлар, анъаналар соҳиби бўлган миллатни топиш жуда қийин. Биз ўзимизнинг миллийлигимиз билан фахрлансак арзийди. Нима учун шундай гўзал қадриятлар соҳиби бўла туриб бугунги кунда бизнинг фарзандларимиз европага тақлид қилиши керак. Наҳот уларни ўз миллийлигимиз доирасида кийиниш, муомала маданиятини намоиш этиш ва ўзбекка хос фикрлаш ва яшашга тўла-тўқис ўргатолмасак. Бугунги кунда тарбиядаги намоён бўлиб қолаётган айрим оғувчанлик ҳолатига бир қатор сабабларни ваз этиб кўрсатамиз. Булардан бири телевидениядир. Ҳозирги кунда

телевидения болаларимиз тарбиясига салбий таъсир этаяпти деймизу, болаларимизнинг телевизор кўриш учун бир кунлик вақтини белгилаб бериш, улар кўрадиган телекўрсатувларини саралаб беришга аҳамият бермаймиз.

Биз тарбиясини бузаяпти деб айблайдиган иккинчи — айбдор шубҳасиз — интернет. Биз глобаллашув даврида яшаймиз ва бу болаларимиз тарбиясига таъсир этмоқда деймиз. Глобаллашув ҳақида буюк сулоланинг ёрқин вакили бўлган Махатма Гандининг шундай фикри бор: "Мен уйим эшик ва деразаларини ланг очиб қўёлмайман, чунки уйимга чанг-тўзон киришини хоҳламайман. Уйимга чанг-тўзон кирмасин деб унинг эшик ва деразаларини зич ёпиб ҳам қўёлмайман, чунки уйимда зах ҳаво ривожланишига йўл қўёлмайман".

Биз ҳам фарзандларимиз шахсида интернет тармоғидан

зарарсиз тарзда фойдаланиш кўникма ва малакаларини шакллантиришимиз мумкин. Фарзанд тарбиясига салбий таъсир этувчи омиллар қаторида мобил телефонлар ҳам бор. Биз ота-оналар ҳали вояга етмаган фарзандларимизга нима учун мобил телефон олиб беришимиз керак. Ахир бу восита ҳали турмуш тажрибаси кам бўлган, яхши-ёмонни яхши фарқлай олмайдиган, ўсмирларга хос бўлган оғиш хусусиятига молик ўсмир ва ўспирин болаларимиз учун хавфли эмасми. Ахир биз бу ҳаракатимиз билан ўз фарзандимизга оқилу нооқил кириб, фарзандимизга ўз таъсирини ўтказиши мумкин бўлган воситани-мобил телефонни тутқазиб қўймаймизми. Дейлик ўсмир ёки ўспирин қизингизга телефон олиб бердингиз. Ким кафолат беради эртага бирор йигитнинг унинг телефон рақамини қай йўл билан бўлса-да ололмаслигига. Ҳали ғўр, содда қизнинг руҳиятига мобил телефон орқали ҳеч бир киши таъсирини ўтказолмайди деб сиз айта оласизми?! Шу ўринда бир ҳаётий воқеани мисол қилиб айтиб ўтаман. Бир оилали йигит бир қиз билан анча муддат телефон орқали танишиб, сўзлашиб юради. Улар телефон воситасида шу қадар —яқин бўлиб кетадиларки, суҳбатларда ҳаёсиз сўзлар ҳам бемалол ишлатиладиган даражага етади. Уларнинг бир-бирига қизиқиши учрашишга эҳтиёжни туғдиради. Улар телефон орқали учрашув жойини тайин этадилар. Қиз учрашувга қандай кўйлак кийиб чиқишини йигитга тасвирлайди. Йигит (оилали) учрашув жойига келадию ҳайратдан саросимага тушади. У ойлар давомида телефонда турли маза-бемаза мавзуларда сўзлашган қиз ўз синглиси

бўлиб чиқади. Бу вазиятга ким айбдор?! Наҳот Отабек ва Кумушбибилар каби маънавиятли инсонларни дунёга тухфа этган ўзбек миллатига бугун бу қадар тубанлик бемалол хавф солиб турибди?

Бугунги кунда содир этилаётган жиноятларнинг 70 фоизига ҳам телефон сабаб бўлмоқда. Мобил телефон ихтирочиси Мартин Куппер ҳам шундай сабаблар туфайли ўзи яратган ихтирони бекор яратган эканман дея афсусланган бўлса эҳтимол. Текширишларга кўра мобил телефондаги сўзлашишларнинг асосий қисми пул ҳақида кетар экан. Тўғри, моддий қадриятлар маънавий қадриятлардан устунлик қилаётган жамиятда яшаймиз. Лекин ана шу жамиятни шундай томонга ўзгартираётганлар ҳам ўзимиз эмасми? Биздан олдинги авлодларимиз икки хонали уйда ўнлаб фарзандларни яхши тарбия қила олганлар. Биз эса ўн хонали уйда икки нафар фарзандни тарбиялаш борасида муаммоларга учраганимиз-учраган. Нима учун шундай? Ҳар бир инсонни ҳаётдан икки қарзи бор: бири ниҳол ўстириш, иккинчиси фарзанд тарбиялаш. Инсонлар ана шу ҳаётий қарзларини тўқис адо этишлари уларни икки дунё саодатига эриштиради. Чунки ота-она вафотидан кейин ҳам улар фарзандларининг хайрли амалларидан ота-онаси ҳаққига савоб ёзилиб турар экан. Маълумки, олма тагига олма, беҳи тагига беҳи тушади. Агар бизнинг шахсимиз комилликдан йироқ экан, комил шахсни тарбиялашимиз қийин. Тарбия жуда мураккаб ва нозик масала, айниқса бугунги кунда. Тарбиядаги олтин меёрни топа билиш - унда жазо ва рағбатни ўрнини тўғри

белгилаш фарзанд тарбиясида жуда муҳимдир. Фарзандингизга меҳр беринг. Унинг бетакроп ва қайтарилмас шахсини ҳурмат қилинг. Уни ҳар куни 10-12 марта бағрингизга босинг. Унинг учун ҳар куни камида ярим соат вақт ажратинг, суҳбатлашинг, биргаликда дарс тайёрланг, муаммоларига биргаликда ечим изланг, уни руҳий қўллаб-қувватланг.

Кунлардан бир кун қалам ўчирғичга шундай дебди:

-Жуда афсусдаман.

-Нима учун? Ҳеч бир хато иш қилмадинг-ку!

-Ҳар доим мен қилган хатоларни ўчирасан. Шу аснода кундан кун кичрайиб бораверасан.

-Лекин мен кўриб турганингдек шу вазифани бажариш, сенга кўмаклашиш учун яратилганман. Афсусланишни бас қила қолгин. Сени хафа ҳолда кўришни истамайман. Мен қалам ва ўчирғични суҳбатига қулоқ тутиб шундай фикрга келдим. Ота-оналар худди фарзандларини хатоларини тўғрилайдиган ўчирғичга ўхшайдилар. Улар ҳам вақт ўтган сари жуссалари ўз шакл-шамойилини йўқотиб, кундан кун кичрайиб бораверадилар. Модомики ўчирғич бўлиб шаклланган эканмиз фарзандларимиз-қаламларимизни шундай тарбият этайликки, улар яратган ижодлари шоҳ асар даражасига етсин.

Фарзанд тарбияси борасида тавсиялар:

Фарзандингизнинг бетакроп ва қайтарилмас шахсини ҳурмат қилинг.

Фарзандингизга доимо дўст бўлиб яшанг, қизиқишларини ҳурмат қилинг. Унинг сизга ишонган сирларини сақлай билинг.

Фарзандингиз келажагига доир режаларни биргаликда тузишга ҳаракат қилинг.

Комил шахс бўлиши учун ҳар куни 10-12 марта бағрингизга босинг.

Фарзандингиз билан муносабатда сабрли ва мулойим бўлинг.

Фарзандингизга ўзингиз шахсий наъмуна бўла олинг.

Фарзандингиз шахсида иродавий сифатларни шакллантиришга эътибор қаратинг.

Керак пайтида унга —йўқ дея олишни билинг.

Фарзандингизни миллий маънавиятимиз талаблари доирасида тарбиялашга интилинг.

Оилангизда осойишта ҳаётнинг барқарорлигини таъминланг.

Оилада турмуш ўртоғингиз шахсини асло камситманг.

Оилада миллий қадриятлар ва удумлар устуворлигига аҳамият беринг.

Тарбияда жазо ва рағбатнинг ўрнини тўғри белгиланг. Болага жисмоний жазо бериш оқилона тадбир эмаслигини ёдда сақланг

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Аверченко А.Т. Вопрос воспитания. —М.: ЭНАС-КНИГА. 2012.-64 с
2. Алимов Х., Азимова Ф. Болалар тарбияси бўйича саволларга-жавоблар (Ота-оналарга тавсиялар).-Т.,2014.—48 б
3. Мухтаров О. Глобаллашув шароитида ахборот-психологик хавфсизликни шакллантириш масалалари.-А.: Ўзбекистон. 2014 йил.